

A nagy (barba)trükk

Ösbemutató a Kiszínházban

Ugye emlékeznek: Barba-papára? Ő volt az, akit abban a kedves holland rajzfilmsorozatban népes családjával egyetemben láthatunk, s legfőbb jellemzőjük a kis ajánlóóta szerint is az volt: „csuda módon nyúlnak testük, megváltozik...” És egy-egy alakváltozáskor mindig előre be is konferálták: „trükk, trükk, trükk, barbatrükk...” Mondhatjuk persze, elég trükkös a világ külön barbatrükkök nélkül is, de ne feledjük: krimi az isten, és Agatha Christie az ő prófétája.

A televízió után most a szegedi Kiszínház is gondoskodott arról, nehogy véletlenül megfélemezünk a krimi üdvöztető mivoltáról. Prófétaoptikával Mario Frattinak, a New Yorkban élő olasz írónak Magyarországon eddig be nem mutatott darabja szolgált, mely eredetileg ugyan *Aldozat* címmel rendelkezett, s csak a Horváth Mihály utcában lett belőle *A nagy trükk*, de annyi baj legyen, nagyra (illetve, bocsátsát: kicsire) nem adunk. Egyébként is: Fratti műve vérbeli középüfajú amerikai kasszadarab, amúgy Neil Simon stílusában. Pergő, eleven, élvezetes, szórakoztató és felszínű. S a morbid, már-már az abszurdumig hajszolt cselekményben a néző annyi ügyes loalkaj csavart kap, hogy csak kapkodhatja a fejét. Mire megnyugodnánk egy-egy jól szituált gyilkolás után, máris barbatrükközik a sztori, újabb fordulat következik, a krimi büvöskocka-természet szerint.

A nagy trükk első része voltaképpen ügyesen elnyújtott exozicció. A legelső percben történt gyilkosság után az aláztszerű, Kirk megtehát valóságismerettel és lélektani érzékeléssel, később pedig más, hatékonyabb eszközök igénybevételével megkérnyvezi a kebelben és egyéb idomokban dúsan Dianát, mi pedig időközben elgondolkozhatunk azon: ez a Fratti mester krimi mellett bizony írhathott volna népszerűsítő pszichológiai tanulmányt is, efféle mottókkal: ha egy nő azt mondja, igen, akkor az nem, ha azt mondja látnak, akkor az igen stb. A második részben, a barbaeffektusok minden többszörösen fejrállító trükkrengétekben feltéleny férfiek és kikapós asszonykák igen sokat tanulhatnak. Nevezetesen: ne higgyük el a nőnek, hogy valóban ellenállni akart volna a hódtónak. Minél jobban bizonygatja, annál kevésbé. Vagy: elmeegőgylézetét ápolat is felhasználhatunk próbatévőnek, végtére is a házasságnál nagyobb örület amúgy sem igen létezik. És egyáltalán, olasz temperamentummal szenderítsük jobblétre a hölgyet, ha hűtlensége egyértelműen bebizonyított. Otelló tehát elegáns, New York melletti villába költözött, elolvasta a Száll a kakukk fészkére című remekművet, elvégezte az orvosegyetemet, majd akcióba lépett. Hogy mennyire sikerült? Ja kérem, az asszony tudvalevően nemcsak ingatlagnak, de alkalmasint elképesztő fantáziával is bír, s oly elmés, hogy előbb férjét, majd annak próbatévő eszközeit is hidegre teszi, s újfent régi szeretőjének csacsog kedves bujaságokat a telefonba. A kör bezárult, Mario Fratti könnyedén és elegánsan bevégezvén feladatát, visszatért a Broadway-re. Trükk, trükk, trükk, barbatrükk.

Féltér László rendezése nem tehetett egyebet: élt a műverseny lehetőségével, Kétségtelenül a Dianát aikióftó Máriáss Melindára nehezedett leginkább a „Barba-szindróma” felelőssége. S még leginkább ő volt az, aki az előadás bizonyos pillanataiban képes volt a telivér nőiesség és az asszonyi rafinéria mélyebb összefüggéseit felvillantani, az első rész ostromlott hölgyfigurájába olykor színt, eredetiséget és hitelességet vinni, ha néha mégoly öncélú, tehát nem partnerre orientált módon is. Vass Gábor darabossága viszont már kifejezetten zavaró volt: egyszerűen érthetetlen, miért tekintette Kirk figuráját valami Simon Templar és a Kakukkfészék Murphyje közötti, valójában se hús, se hal alaknak, s ennek következtében miért tűnt hol modorosnak, hol túljátszott-nak, hol jól szituált és magányos szövegfeldmondónak. Bagó László (Warren) erőltet alakításának összetevői között lényeges szerepet játszott a szándékosan elfojtott Otelló-karikatúra hiánya, és a némelykor kifejezetten gyenge artikulációs technika. Ráadásul a második részben belépő, az új, egymást sűrített ütemben követő fordulatok sorát elindító szereplőnek a két partnerre gyakorolt, szükségesszerű stimuláló hatásából, sajna, vajmi kevés valósult meg.

Ketten a színpadon: Máriáss Melinda és Vass Gábor

Trükk, trükk, trükk, barbatrükk. És mellékesen az asszony ingatag, Fratti, ösbemutató, krimi, Agatha Christie, Simon Templar és Charlie angyalai. Ne legyünk telhetetlenek: előbbutóbb a Barba-papa-sorozat is megismétlik. A televízióban.

D. L.

Baranyában Tinódi- emlékhely

Tinódi Lantos Sebestyén határolnak 425. évfordulója alkalmából megjelölték azt a helyet, ahol a XVI. századi neves énekmondó szülőfaluja, a baranyai Tinód falu állott. A falu a hódottság idején elpusztult, csak a dűlőnév őrzi emlékét, helyén ma szántó- földiek vannak. A területileg illetékes rózsafaj községi tanács és a nagypeterdi Egyetértés tsz emlékhelyet alakított ki a négyszáz év előtt élt krónikás szülőföldjén. Egyszerű emlékmű — betontalapatba ágyazott faoszlopokon domborított réztábla — emlékeztet a hely jelentőségére. Körülötte kis parkot akarnak kialakítani.

Alkotók támogatása

Harmadszor történik, hogy Szeged felszabadulásának évfordulóján alkotói támogatással ösztönzi a tanács azokat a helyi vagy Szegednek dolgozó művészeket, akik pályázattal fordulnak a tanácshoz művészi törekvéseik istápolására. Idén is három kategóriában osztották ki a díjakat, 26 pályázó közül annak a 11 művésznek, akiket erre a legérdemesebbnek tartottak.

Tegnap délelőtt a városi tanácsban rendezett benyújtott pályázatokkal kapcsolatos ünnepségen Papp Gyula, Szeged megyei jogú város tanácsának elnöke üdvözölte a megjelenteket, köztük Györi Imrét, az MSZMP KB tagját, a Központi Bizottság osztályvezetőjét, dr. Koncz Jánost, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának titkárát, dr. Székely Sándort, az MSZMP Szeged városi bizottságának titkárát, Novákné Halász Annát, a KISZ városi bizottsága első titkárát, dr. Müller Jó-

szefné, a megyei tanács vb művelődésügyi osztályának vezetőjét, valamint a sikeresen pályázókat, illetve a helyi művészeti szövetségek vezetőit. Papp Gyula megemlékezett Szeged felszabadulásának évfordulójáról. Csanádi Géza, a városi tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője pedig rövid értékelés közepette adta át a pályadíjakat.

Négy fiatal művész kapott úgynevezett pályakezdő alkotói támogatást: Belányi György költő, Maczelka Noémi zongoraművész-tanár, Nemcsák Károly színművész, Orvos Sándor Kovács népi iparművész. Egyszeri alkotói támogatásban öten részesültek: Szecsődi Ferenc hegedűművész, Kotsis Nagy Margit keramikus, Polner Zoltán költő, Szelesi Zoltán művészettörténész és Szakály Péter operanékes. Az úgynevezett vendégpályadíj nyertesek: Rozgonyi Éva karnagy és Pongrác Zoltán zeneszerző.

Boldogságkeresők

Az ember lánya — hiába változtak az idők — még ma is azt hiszi, élete a házassággal révbe ért: önálló kereset, szülőktől független akarat, saját otthon. Csak hogy a fényes esküvő véget ér, s beköszöntenek a szürkebb hétköznapok. Minden ifjú párnak ki kell állnia a házasság 7 vagy akár 77 próbáját. A hazai statisztikák szerint azonban ezegyre kevesebb örök hűségre esküt tett nőnek és férfinak sikerül. *Válásban élenjáró nemzét lettünk.*

Az okokat kutatják szociológusok, törvényalkotók, orvosok, pszichológusok, foglalkoztatja a téma a politikai, társadalmi szervek, és aggódik a közvélemény — mi, mindannyian — a család jövőjéért. Eközben pedig megállás nélkül folynak a bontóperrek.

A minap a szegedi járásbíróóság egyik bírónője mondta el tapasztalatait a néprönt városi bizottságán. Bemutatott három típusházaspárt. Az első: eleinte állják a próbát, fészket raknak egy alberleti szobában. Eközben kuporgatnak, beosztanak minden garast. A lélekölő, monoton hétköznapok sűrűlődsáiből még nincs veszekedés, legyőzi — ha egyáltalán van — a szerelem, az előttük lebegő, önálló lakás képe. Megérkezik az első gyerek, de az örömet megkeseríti a szűkbe vált alberlet. A takaréka is kevesebb pénz vándorol, hisz a gyes-t mégsem lakásra gyűjtögető anyák támogatására találták ki. A munka mellett apró gyereket, hát még kettőt bizony nehéz ellátni, de a saját lakás kulcsa mézesmadzagként lebeg a szülők előtt: „Addig, ha féllában is, de ki kell bírunk”.

Es elérkezik a nagy nap:

eltartottak többé, meg tudnánk állni saját lábunkon. A gyerekeknélvesben segíti őket az állam, a jog, nincs szükség a férjre.” Zömmel férfiakról hallott vélemény szerint azonban nem igaz, hogy a nők házassága manapság mentes minden anyagi érdektől. Talán csak így módosítható ez a megállapítás, ma nem a házasságból, hanem a válásból gazdagodhatnak meg az asszonyok. Há megvan a lakás, a kocsi, a gyerekek érdekeire hivatkozva valósággal „kiszemmi” a törvény a gyerekeitől és eddigi munkája gyümölcsétől is megfosztott apát.

Ha egy házasság végképp tönkrement, a szükséges kohézió híján balgaság lenne kényszerrel összetartani. De ki-ki önmagát csapná be, ha válásra eltökélt határozatot fordítana a tükörnek. *A menet közben érdessé váló sűrűlődsé felületekért is felelősek lehetünk;* hol a türelem, hol a megértés, hol meg az alkalmazkodókészség hiányzik belőlünk. Persze, mindezt nem kényszerrel kell kipróbálnunk magunkból, ha érzéstárukból nem hiányzik a szeretet. Mert mégiscsak ez kell hogy összetartsa egy életre szövözkedett férfit és nőt, s ez az erkölcsi záloga, hogy nem bukunk bele közös vállalkozásukba: együtt képesek fölnevelni gyermekeiket is. S miközben ki-ki szülőként a maga külön boldogságkereső útjára vállalkozik, talán nem is veszi észre, hogy éppen most tért le róla.

Chikán Agnes

Eszter néni

Aranyos ősz melegíti Gémes Eszter dolgos öregségét. Életének hosszabbik felét dacos akarattal egyedül élte, most egy ország érdeklődése öleli körül. Nyolcvanadi születésnapját ünnepli az a parasztasszony, aki az öszeszéki tanyából belépett az irodalomba. Maga építette a tanyát két kezével, és segítség nélkül maga rakta, maga járta azt az utat is, ami az olvasóhoz elvezette.

Ejjel ír, nappal dolgozik. Ismerősei, rokonai nem sokra becsülték ambícióit, későbbi pártfogói inkább példaképpel kinálták, ami szerint írnia kellett volna. Egyikkel nem törődött, a másikra ezt mondta: „Senki könyve után nem írok mert úgy érzem, az már lopott lenne”. Akkor belső akarat ez, örülhetünk neki, hogy virágba borult.

Két könyve jelent meg eddig — a Mindig magam és a Történetek Ruzsa Sándorról —, pult alól se lehet kapni egyiket se. Stílusa a termé-

szetes egyszerűség, makulányi szürkeség nélkül. Az elsőből tizenkettőt, szedett össze a könyvértékesítő vállalat igazgatója annak idején, hogy kisteleki közvetítéssel születésnapját ünnepli az a parasztasszony, aki az öszeszéki tanyából belépett az irodalomba. Maga építette a tanyát két kezével, és segítség nélkül maga rakta, maga járta azt az utat is, ami az olvasóhoz elvezette.

Közeledvén a nyolcvanhoz, az író-olvasó találkozókra, a gyűlő várokozásával és gyűlő rúségével is megismerkedett Eszter néni. Diadalút számára egy-egy találkozó, akár faluban, akár városban rendezik: valódi olvasók szeretettel veszi körül. Ajándéka az életnek? Megérdemelt, bére inkább.

Születésnapján sokan köszöntik illő tisztelettel. Mi, akik örülünk neki, hogy két könyvét megjelenése előtt folytatásokban közölhetjük, beállunk a köszöntők sorába: sokáig őrizze egészség dacos, bölcs életét!

H. D.

Múzeumi és műemléki hónap '81

Régészeti hét Szegeden

Az idei múzeumi és műemléki hónap szakmai heteinek sorában az előttünk álló napok a régészet jegyében telnek. Holnap, hétfőn délután 3 órakor a Móra Ferenc Múzeum dísztermében rendezik meg a megyei múzeumi hálózat régészettel foglalkozó szakembereinek tudományos ülését. A programban tizenöt előadás hangzik el, melyek a legfrissebb régészeti kutatások eredményeiről számolnak be. Dr. Hegedűs Katalin: A derekegyház-ibolyásdombi feltárások; dr. Horváth Ferenc: A gorszai halom 1981. évi feltárása; dr. Antal

Elemér: A röntgendiagnosztika szerepe a régészeti kutatásokban; Horváth László: A kizombori bronzkori telep; Galántha Márta: Sándorfalva — Eperjes, 1981; Vörös Gabriella: Újabb adatok a szarmatakor kutatásához; B. Nagy Katalin—Rózsa Gábor: Sánc Székkutatás; Ricz Péter: Avar temetők Észak-Bácskában; Kürti Béla: Szempontok a korai avar leletanyag értékeléséhez; dr. Fodor István: A sándorfalvi honfoglaló temető; Szekeres László: Szabadka és környéke Árpád-kori településrend-

szere; dr. Trogmayer Ottó: Az esztergomi Porta speciosa ürügyén?; Vályi Katalin: Szermonostor, 1981; Simon Katalin: Középkori vaseszközlelet Csongrád-Bokrosról címmel tart előadást.

A régészeti hét programjaként október 14-én, szerdán délután 5 órakor szintén a múzeum dísztermében Szkiták a Tisza mentén címmel Galántha Márta tudományos kutató, majd 15-én, pénteken Régészeti feltárások Csongrád megyében 1981-ben címmel dr. Trogmayer Ottó megyei múzeumigazgató tart előadást.